

werkjes van bescheiden formaat, die hier van den zéér begaafden, maar helaas zoo jong gestorven ouderen broer van Hans Holbein den Jongere hangen. Deze, meer traditioneele en minder vitale Ambrosius Holbein bezat misschien diepere mogelijkheden dan Hans, ook al is het jeugdwerk van den laatste gedurfter, origineeler en zelfs genialer. Een stiller, meditatiever en introspectiever natuur voelen wij in Ambrosius. Een zachte verwondering en een sober-aandachtige eenvoud kenmerken deze kleine werken, waarvan de kleur in een tweetal portretjes van een uiterst subtiële intensiteit is.

Hans Holbein de Jongere werd te Augsburg geboren in 1497. Daar wij langer stil zullen blijven staan bij enkele zijner werken, zij het hier veroorloofd een zeer beknopt overzicht te geven van zijn leven en van de eerste invloeden die hem vormden. Wij zagen reeds dat zijn vaders werkplaats zijn eerste school was, doch op achttienjarigen leeftijd ging hij met Ambrosius op stap, uit zucht naar avontuur maar méér nog misschien doordat zij in Augsburg onvoldoende werk konden krijgen. Na invloeden van exotische kunst te hebben ondergaan, kwamen zij ten slotte in Bazel terecht, in die dagen een bloeiende universiteitsstad, waar zij in de leer gingen bij Hans Heibster, toen ter tijde de belangrijkste figuur van de Bazeler kunstwereld. Een paar jaar later stierf Ambrosius. De jongere broer leerde door zijn illustratief werk de geschriften van klassieke schrijvers kennen; belangrijker nog was de omgang met de Bazeler Humanisten.

De groote kunstenaars van alle tijden hebben sterk meegeleefd — bewust en onbewust — met de geestelijke of maatschappelijke stroomingen van hun tijd. Hoe sterk bewogen, hoe rijk en belangrijk hun persoonlijk innerlijk leven ook geweest mag zijn, de bron van hun kunst was steeds een algemeener bron dan die der lyrisch-individualistische gevoelens. Zij waren groot allereerst, doordat zij zich openstelden voor het leven: zij waren groot, doordat het leven hen groot heeft gemaakt. En het leven heeft hen gevormd, heeft hen kunnen vormen, doordat zij dat leven vertrouwd hebben, doordat zij in dat leven geloofden. Ook van Holbein geldt dit; ook Holbein was representatief. Zelfs is hij misschien de meest representatieve schilder der Duitsche Renaissance geweest — De invloed van Bazeler Humanisten als Bonifacius Amerbach en Erasmus moet daarom niet over het hoofd gezien worden; zij was van zeer groot belang voor dezen rijpenden, energieke jongeman. Doch de Bazeler sfeer bevredigde den zoekenden kunstenaar nog niet; de mogelijkheden van een intenser schoonheidsbesef in zich voelend, reisde hij terwille van zijn kunst naar Lombardije. Na zijn terugkomst in Bazel ontstonden in de jaren 1519—1526 de meeste religieuze werken, eveneens vele groote muurschilderingen, die echter voor het grootste gedeelte verloren zijn gegaan: wij kunnen uit de schetsontwerpen en uit de fragmenten slechts konstateeren, dat Holbein wel degelijk een zeer ver-